
УДК (UDC) 347.965 : 316.752] “1991/2013”
DOI: 10.26693/ahpsxxi2024.08.045

The role of the Institute of Advocacy in the protection of European values (1991-2013)

Anastasiia Chokova,

e-mail: anastasia.fisun@chmnu.edu.ua

ORCID: <https://orcid.org/0009-0006-6445-613X>

*Petro Mohyla Black Sea National University,
Ukraine, 54003, Mykolaiv, 68 Desantnykiv, 10*

Yevgen Kobets,

e-mail: kobetse1410@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0009-0007-5583-5792>

*Petro Mohyla Black Sea National University,
Ukraine, 54003, Mykolaiv, 68 Desantnykiv, 10*

Abstract

During the period from 1991 to 2013, the legal profession played a pivotal role in shaping and safeguarding European values, establishing itself as a key element in the legal system and socio-cultural context of many European countries. This era witnessed significant transformations in the functioning and role of the legal profession, which emerged not only as defenders of individual rights but also as staunch supporters of European values.

Lawyers, acting as a professional group, undertook the task of representing and protecting the individual rights of citizens. Moreover, they proved to be effective defenders of pan-European values. Their role in ensuring the stability of the legal order and guaranteeing the fundamental rights and freedoms of individuals became an integral part of the development of civilized society.

The legal profession not only served as a subject of the legal order but also acted as an arbiter in resolving disputes between citizens and the state. With their status as independent consultants and representatives, lawyers acted as guarantors of justice and equality before the law, affirming the indispensability and inviolability of the basic rights of every individual.

During times of political changes and the transition to democracy in many European countries, lawyers actively participated in this process, contributing to the development of a legal system that aligns with European standards. Their role involved protecting citizens' rights from potential violations and ensuring compliance with new laws. Additionally, they played a crucial role in implementing mechanisms to oversee the activities of authorities, ensuring adherence to European values in all spheres of public life.

It is noteworthy that lawyers took on the role of agents promoting equality and participation in the judicial process for all citizens, regardless of their social status or political beliefs. The legal profession during this period emerged not only as a defender but also as a catalyst for positive changes in the legal sphere and society at large.

Keywords: legal profession, bar associations, European legal profession, European Union, European values

РОЛЬ ІНСТИТУТУ АДВОКАТУРИ У ЗАХИСТІ ЄВРОПЕЙСЬКИХ ЦІННОСТЕЙ (1991-2013 рр.)

Анастасія Чокова,

e-mail: anastasia.fisun@chmnu.edu.ua

ORCID: <https://orcid.org/0009-0006-6445-613X>

Чорноморський національний університет імені Петра Могили,
Україна, 54003, Миколаїв, 68 Десантників, 10

Євгеній Кобець,

e-mail: kobetse1410@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0009-0007-5583-5792>

Чорноморський національний університет імені Петра Могили,
Україна, 54003, Миколаїв, 68 Десантників, 10

Анотація

У період з 1991 по 2013 роки інститут адвокатури відіграв визначальну роль у формуванні та захисті європейських цінностей, визначивши себе як ключовий елемент правової системи та соціокультурного контексту багатьох європейських країн. Зазначений період відзначився значущими трансформаціями у функціонуванні та ролі адвокатури, яка виступила не лише захисником індивідуальних прав громадян, але й вірним прихильником європейських цінностей. Адвокати, виступаючи як професійна група, взяли на себе зобов'язання не лише представляти та захищати індивідуальні права громадян, але й стали ефективними захисниками загальноєвропейських цінностей. Їхня роль у забезпеченні стабільності правового порядку та гарантуванні основних прав і свобод людини стала невід'ємною частиною розвитку цивілізованого європейського суспільства.

В означений період адвокатура не тільки виконувала функцію суб'єкта правового порядку, але й виступала як арбітр у розгляді суперечок між громадянами та державою. Завдяки своєму статусу незалежних консультантів та представників, адвокати виступали гарантами справедливості та рівноправ'я перед законом, підтверджуючи невід'ємність та недоторканність основних прав кожної особи.

У період політичних змін та переходу до демократії, що відбувався в багатьох європейських країнах, адвокати виявилися активними учасниками цього процесу, сприяючи розвитку правової системи та формуванню європейських стандартів. Їхня роль полягала в захисті прав громадян від можливих порушень та недодержань нових законів, а також у впровадженні механізмів контролю за діяльністю влади для забезпечення додержання європейських цінностей у всіх сферах суспільного життя. Важливим є той факт, що адвокати взяли на себе роль агентів реалізації рівних прав та участі в судовому процесі для всіх громадян, незалежно від їхнього соціального статусу чи політичних переконань. Інститут адвокатури у цей період проявив себе не тільки захисником, але й став каталізатором позитивних змін у правовій сфері та суспільстві загалом.

Ключові слова: адвокатура, органи адвокатури, адвокатура у ЄС, Європейський Союз, європейські цінності

Постановка проблеми. Упродовж 1991-2013 рр., що характеризуються критичним етапом динаміки для багатьох європейських країн, інститут адвокатури відіграв ключову роль у забезпеченні та захисті цінностей, які є основою сучасного європейського суспільства. Спостереження за розвитком інституту адвокатури в цей період дозволяє краще зрозуміти як він став важливим агентом не лише правових, але й соціокультурних змін.

У цьому контексті, розгляд інституту адвокатури вказаного періоду вкладається в аналіз формування правової системи, а також реакції адвокатів на виклики та загрози, що виникали на цьому шляху. Дослідження ролі адвокатури у цей період дозволяє виявити як професійні адвокати сприяли утвердженню європейських цінностей у суспільстві та як вони стали ключовим фактором у розвитку правової системи європейських країн.

Стан наукової розробки теми. Питанням організації та функціонування інституту адвокатури приділено увагу в численних наукових дослідженнях, серед яких важливий внесок зробили такі вчені, як Н. Бакаянова (Bakayanova, 2016), Т. Вільчик (Vilchik, 2015), А. Рагулін, Р. Сміт, Р. Кассен, М. Кіку, М. Кузінс, Ф. Рейган, І. Яртіх та інші (Vilchik, 2022). Проблеми деформації професійної правосвідомості в адвокатурі досліджував В. Грамматіков (Grammatikov, 2020), а питання формування зовнішньополітичної функції ЄС у контексті адвокатури розглядав О. Могільчук (Mogilchuk, 2015). Система становлення інституту адвокатури в ЄС представлена науковими дослідженнями М. Нуна, Д. Кодай і Р. Мурті (Nuna, Kodai & Moonti, 2020) та працею під редакцією «Що нового у судовій етиці» Г. Вітієлло (Vitiello, 2003). Однак, низка питань, пов'язаних з роллю адвокатури у даний період, все ще залишаються невирішеними, що тим самим визначає *мету* нашого напрацювання.

Результати та дискусія. Протягом 1991-2013 рр. інститут адвокатури відіграв важливу роль у формуванні та захисті європейських цінностей, ставши ключовим елементом у правовій системі та соціокультурному контексті багатьох європейських країн. Цей період, що означився складними змінами у політичній картині Європи та переходом до нових форм правління у багатьох країнах, визначив суттєві трансформації у функціонуванні та ролі адвокатури.

Адвокати, як професійна група, виступили не лише представниками та захисниками індивідуальних прав громадян, але й стали справжніми захисниками європейських цінностей. Стабільність правового порядку та гарантування основних прав і свобод людини стали запорукою розвитку цивілізованого суспільства. Адвокати взяли на себе завдання визначати та захищати ці цінності (Nuna, Kodai & Moonti, 2020: 270).

Адвокатура стала не лише суб'єктом правового порядку, але й арбітром у суперечках між громадянами і державою, виступаючи важливим ланцюгом у системі реального захисту прав і свобод. Завдяки своєму статусу незалежних консультантів і представників, адвокати взяли на себе функцію гарантії справедливості та рівноправ'я перед законом, утверджуючи невід'ємність і недоторканність основних прав кожного індивіда. Саме це й стало підґрунтям для формування європейських цінностей прав людини (Vitiello, 2004: 10).

У той час, як політичні зміни та переходи до демократії визначали реформи у багатьох країнах Європи, адвокати стали активними учасниками цього процесу, роблячи свій внесок у розвиток правової системи, яка відповідала європейським стандартам. Їхня роль полягала в захисті прав громадян від можливих порушень і недодержань нових законів, а також у побудові механізмів контролю за діяльністю влади для забезпечення додержання європейських цінностей у всіх сферах суспільного життя.

Важливо відзначити, що адвокати стали важливими агентами у забезпеченні рівноправ'я та участі в судовому процесі для всіх громадян, незалежно від їхнього соціального статусу чи політичних переконань. Інститут адвокатури в цей період взяв на себе не лише роль захисників, але і став каталізатором позитивних змін у правовій сфері й у суспільстві загалом (Grammatikov, 2020: 254).

Міжнародні стандарти адвокатури доцільно вивчати, застосовувавши здійснювати метод їх класифікації, сутність якого полягає у виявленні та фіксації істотних ознак і властивостей об'єктів, що класифікуються.

Українська дослідниця Н. Бакаянова пропонує розгляд міжнародних стандартів адвокатури за наступною класифікацією, виділяючи такі критерії: 1) за

предметом регулювання – на функціональні (станданти діяльності адвокатури) та організаційні стандарти (станданти організації адвокатури); 2) за способом закріплення – на стандарти, які прямо сформульовані у нормах міжнародного права та стандарти, які непрямо виражені в нормах міжнародних документів, але впливають з них (професіоналізму адвокатів, свободи вибору форми організації адвокатської діяльності); 3) за територією поширення – на універсальні (закріплені у документах ООН – наприклад, принцип незалежності адвокатури) та регіональні (закріплені у європейських міжнародно-правових актах – принцип пропорційності у дисциплінарному провадженні щодо адвокатів); 4) за обов'язковістю їх виконання – на стандарти, які є обов'язковими для виконання та стандарти, що не є обов'язковими та мають характер рекомендацій (Вакаупова, 2016: 228).

Варто зауважити, що запропонована дослідницею класифікація є лише однією із варіацій, адже можливим є виокремлення й інших груп міжнародних стандартів адвокатури.

У 1990-ті роки органи правосуддя в Європейському Союзі пройшли період історичних змін і становлення, що визначав їхню роль у забезпеченні незалежності адвокатського корпусу, захисту прав людини та підтримки правової системи в контексті європейської інтеграції. Однією з ключових подій того часу стало підписання та прийняття Маастрихтського договору 1992 р., який заклав фундамент для створення Європейського Союзу. Цей етап в історії ЄС визначив необхідність створення загальноєвропейської правової структури, а органи адвокатури стали важливими учасниками цього процесу (Mogilchuk, 2015: 61).

Так, систему міжнародних стандартів правозахисної діяльності можна розуміти як структурно-впорядковану сутність взаємопов'язаних норм міжнародного права, які визначають характер, правові, морально-етичні цінності правозахисної діяльності.

Як і будь-яка інша система, система міжнародного стандарту адвокатури складається з узгодженого набору елементів, які мають характеристики, які визначають систему. Міжнародні стандарти, що стосуються організації та здійснення адвокатської діяльності, існують лише всередині системи, але як елементи системи вони виділяються як окремі ідеї із самостійним змістом. Загалом систему таких стандартів слід розглядати як єдине ціле, що складається із взаємодіючих частин, які є різними, але водночас сумісними. Цілісність системи міжнародних стандартів адвокатури залежить від міцності істотних зв'язків між ними (Вакаупова, 2016: 228).

Основним документом, що встановлює міжнародні стандарти регулювання адвокатської професії, є Загальний регламент для адвокатів держав Європейського співтовариства, прийнятий делегаціями 12 країн-учасниць на пленарному засіданні в Страсбурзі в жовтні 1988 р. (General Code of..., 1988). Основні положення про роль адвоката, прийняті 8-ю Конференцією ООН із запобігання злочинності, 27 серпня – 7 вересня 1990 р. (Basic principles..., 1990); стандарти незалежності для адвокатської професії прийняті та рекомендовані Міжнародною асоціацією адвокатів (ІВА) 7 вересня 1990 р. (Standarts for..., 1990); рекомендація від Комітету міністрів держав-членів Ради Європи з питань професійної свободи адвокатської професії була прийнята 25 жовтня 2000 р.; Загальні принципи адвокатської професії, прийняті Міжнародною асоціацією адвокатів 20 вересня 2006 р. (IBA General Principles for the Legal Profession..., 2006) та Хартія принципів європейського адвоката прийнята Радою асоціацій адвокатів Європейського Союзу (ССВЕ) 24 листопада 2006 р. (Charter of Basic..., 2006).

У 1988 р. Рада Європи ухвалила Директиву 89/48 (Council Directive 89/48/ЕЕС..., 1988), яка зобов'язує держави визнавати кваліфікації, отримані в країнах-членах ЄС дипломи, щоб полегшити визнання кваліфікацій адвокатів з інших країн. Дійсно, положення Директиви забороняють «встановлення будь-якої дискримінації за ознакою державної приналежності» щодо осіб, які займаються правовою діяльністю. Згідно з Директивою, держави мають створити механізми

визнання кваліфікацій на національному рівні. Це пов'язано з тим, що Директива є гармонізованим інструментом, який встановлює лише основні принципи, залишаючи сам інструмент на розсуд держав-членів. Директива також встановлює механізм компенсації в разі розбіжностей у національних вимогах до підготовки адвокатів, які можуть бути компенсовані за рахунок адаптивного досвіду або кваліфікаційних іспитів. Право вибору компенсаційних заходів також належить державам-членам ЄС. За винятком Данії, більшість держав обирають кваліфікаційний іспит. Адвокати мають право складати кваліфікаційний іспит у тому самому комітеті, в якому засідають екзаменатори колегії адвокатів у відповідних державах (Zhukorska, 2014: 4).

Наступним кроком у регулюванні питання адвокатської практики в ЄС стала Директива 98/5/WE (Directive 98/5/EC..., 1998), ухвалена у 1998 р., яка встановлювала можливість практикувати в іншій країні після складання кваліфікаційного іспиту або після завершення практики в цій країні, або після набуття адаптивного досвіду. Директива встановлювала п'ятирічний термін подання заяви на отримання кваліфікації адвоката. Усі процедури були віднесені до компетенції держав-членів ЄС (Zhukorska, 2014: 4).

Саме ця директива більш детально описує цю можливість, а також передбачає можливість займатися адвокатською практикою на постійній основі в державі-члені ЄС, відмінній від країни, де було отримано професійну кваліфікацію. Директива 98/5/WE передбачає, що адвокати зі званням, отриманим у країні походження, мають провадити ту саму професійну діяльність, що й адвокати, які практикують зі званням, присвоєним у країні перебування, та можуть надавати юридичні консультації щодо права країни походження, права ЄС, міжнародного права та права країни перебування (Стаття 5) (Directive 98/5/EC..., 1998).

Отже, як бачимо, Директиви 77/249 і 98/5/WE не регулюють питання представлення інтересів громадян на всіх рівнях правосуддя, залишаючи це питання в компетенції держав-членів ЄС. У статті 5 цих Директив прописуються вимоги до адвокатів з інших країн щодо їх співпраці з адвокатами, які мають кваліфікацію в приймаючій країні, а також обмеження на представництво у вищих судах, управління майном померлих осіб або встановлення права власності на нерухомість.

Таким чином, органи адвокатури у Європі в 1990-ті рр. активно сприяли формуванню інфраструктури для адвокатської діяльності в умовах європейської інтеграції. Вони приділяли велику увагу встановленню стандартів професійної поведінки, етики та незалежності адвокатів, забезпечуючи стабільність та довіру до правової системи в умовах взаємодії різних юридичних систем (Nalivayko & Stepanenko, 2019: 151).

Треба відмітити, що адвокат в Європі грає ключову роль у забезпеченні правосуддя та захисту прав громадян і підприємств. Вони надають правову консультацію, представництво перед судами й органами, проводять правовий аналіз і дослідження, а також надають поради з питань європейської інтеграції. Недоліки самостійного розв'язання юридичних питань та важливість вибору надійного адвоката підкреслюють значення їхньої професії в ЄС (Lawyer in Europe..., 2024).

Необхідність гармонізації правових норм та створення єдиної правової території в ЄС спонукала органи адвокатури активно взаємодіяти з іншими правовими інституціями та владними органами для розробки та впровадження європейської адвокатської системи.

За цих умов органи адвокатури стали ключовими партнерами у формуванні правового обличчя Європейського Союзу. Їхня діяльність спрямовувалася на зміцнення ролі адвокатів у забезпеченні правосуддя в рамках держав-членів ЄС (Vilchik, 2015: 39).

У той час, як політичні зміни та переходи до демократії визначали реформи у багатьох країнах Європи, адвокати стали активними учасниками цього процесу, вносячи свій вклад у розвиток правової системи, яка відповідала європейським

стандартам. Їхня роль полягала в захисті прав громадян від можливих порушень і недодержань нових законів, а також у побудові механізмів контролю за діяльністю влади для забезпечення додержання європейських цінностей у всіх сферах суспільного життя.

Важливо відзначити, що адвокати у 1990-ті рр. стали важливими агентами у забезпеченні рівноправ'я та участі у судовому процесі для всіх громадян, незалежно від їхнього соціального статусу чи політичних переконань.

25 жовтня 2000 р. Комітет міністрів Ради Європи ухвалив Рекомендацію «Про свободу здійснення професійних адвокатських обов'язків» (Recommendation..., 2000), в якій, зокрема, у світлі Європейської конвенції про права людини йдеться про те, що мають бути вжиті всі необхідні заходи для забезпечення поваги та захисту здійснення юридичної професії без дискримінації або необґрунтованого втручання з боку влади чи громадськості. У ньому зазначається, що рішення про надання юридичних послуг та членство в колегіях адвокатів мають ухвалюватися незалежним органом. Перегляд таких рішень, незалежно від того, прийняті вони незалежним органом чи ні, має здійснюватися незалежним судовим органом (Zhukorska, 2014: 5).

Таким чином, органи адвокатури в Європейському Союзі продовжували свій розвиток, відіграючи ключову роль у забезпеченні незалежності адвокатського корпусу, захисту прав людини та вдосконаленні правової системи в умовах європейської інтеграції.

Висновки. За період з 1991 по 2013 роки інститут адвокатури відіграв важливу роль у захисті європейських цінностей у контексті розвитку правових систем країн, які зазнали трансформацій після завершення періоду «холодної війни» та розпаду СРСР. У 2000-і рр. органи адвокатури в Європейському Союзі продовжували свою активну роль у захисті прав людини та формуванні єдиної правової системи в умовах глобалізації та інтеграції. Їх внесок у стабільність і розвиток правового простору Європи визначався стратегічним підходом до реформ, активною участю у правових дебатах. Розгляд ролі інституту адвокатури в захисті європейських цінностей у період від 1991 до 2013 рр. відкриває широкий калейдоскоп впливу цієї професійної групи на формування правового простору та забезпечення сталого розвитку європейського суспільства. Загалом, інститут адвокатури відігравав та й продовжує відігравати ключову роль у забезпеченні демократії, правової держави та захисту основних цінностей у країнах Європи після 1991 року.

REFERENCES

- Bakayanova, N.M.** (2016). International standards of advocacy: concept, system, classification. *Scientific bulletin of public and private law*, 2, 226-229 // **Бакаянова, Н.М.** (2016). Міжнародні стандарти адвокатури: поняття, система, класифікація. *Науковий вісник публічного та приватного права*, 2, 226-229.
- Basic principles concerning the role of UN lawyers: adopted by the Supreme UN Congress on Crime Prevention in August 1990 (1990). *Verkhovna Rada of Ukraine*. Retrieved from https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_835#Text // Основні принципи, що стосуються ролі юристів ООН: прийняті VIII Конгресом ООН по запобіганню злочинам у серпні 1990 р. (1990). *Верховна Рада України*. Retrieved from https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_835#Text
- Charter of Basic Principles of the European Legal Profession (2006). *Liga zakon* Retrieved from <https://ips.ligazakon.net/document/MU06301> // Хартія основних принципів європейської адвокатської професії (2006). *Liga zakon*. Retrieved from <https://ips.ligazakon.net/document/MU06301>
- Council Directive 89/48/EEC** (1988). Council Directive 89/48/EEC of 21 December 1988 on a general system for the recognition of higher-education diplomas awarded on completion of professional education and training of at least three

- years' duration (1988). *Eur-lex*. Retrived from <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/1989/48/oj> // Директива Ради 89/48/ЄЕС від 21 грудня 1988 року про загальну систему визнання дипломів про вищу освіту, виданих після завершення професійної освіти та навчання тривалістю щонайменше три роки (1988). *Eur-lex*. Retrieved from <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/1989/48/oj>
- Council Directive 77/249/EEC** (1977). Council Directive 77/249/EEC of 22 March 1977 to facilitate the effective exercise by lawyers of freedom to provide services (1977). *Eur-lex*. Retrieved from <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=celex%3A31977L0249> // Директива Ради 77/249/ЄЕС від 22 березня 1977 р. про сприяння ефективному здійсненню адвокатами свободи надання послуг (1977). *Eur-lex*. Retrieved from <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=celex%3A31977L0249>
- Directive 98/5/EC** (1998). Directive 98/5/EC of the European Parliament and of the Council of 16 February 1998 to facilitate practice of the profession of lawyer on a permanent basis in a Member State other than that in which the qualification was obtained (1998). *Eur-lex*. Retrieved from <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=celex%3A31998L0005> // Директива 98/5/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 16 лютого 1998 року про сприяння практиці професії адвоката на постійній основі в державі-члені, відмінній від тієї, в якій була отримана кваліфікація (1998). *Eur-lex*. Retrieved from <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=celex%3A31998L0005>
- Grammatikov, V.** (2020). Problems of deformation of professional legal consciousness in modern Russia (as exemplified in advocacy). *Amazonia Investiga*, 9 (26), 254-262. DOI: <https://doi.org/10.34069/AI/2020.26.02.29>
- General Code of Rules for Lawyers of the European Community (1988). *Verkhovna Rada of Ukraine*. Retrieved from https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_343#Text // Загальний кодекс правил для адвокатів країн Європейського Співтовариства (1988). *Верховна Рада України*. Retrieved from https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_343#Text
- IBA General Principles for the Legal Profession. Adopted by the International Bar Association on 20 September 2006. Retrieved from <https://www.ibanet.org/MediaHandler?id=e067863f-8f42-41d8-9f48-d813f25f793c>
- Lawyer in Europe (EU) (2024). Retrieved from <https://prikhodko.com.ua/poslugy/poslugi-advokata/advokat-v-yevropi-yes/> // Адвокат в Європі (ЄС) (2024). Retrieved from <https://prikhodko.com.ua/poslugy/poslugi-advokata/advokat-v-yevropi-yes/>
- Mogilchuk, O.O.** (2015). Some issues of the formation of the foreign policy function of the EU under the Treaty on the European Union. *Scientific Bulletin of the Uzhhorod National University*, 32 (1), 60-64 // **Могильчук, О.О.** (2015). Деякі питання формування зовнішньополітичної функції ЄС за договором про Європейський Союз. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*, 32 (1), 60-64.
- Nuna, M., Kodai, D.A. & Moonti, R.M.** (2020). Code of Ethics and the Role of Advocates in Providing Legal Aid to the Poor. *Indonesian Journal of Advocacy and Legal Services*, 1 (2), 259-274. DOI: 10.15294/ijals.v1i2.35986
- Nalivayko, L. & Stepanenko, K.** (2019). International legal standards of human rights. Tutorial. Dnipro: DDUVS // **Наливайко, Л. & Степаненко, К.** (2019). Міжнародно-правові стандарти прав людини. Навчальний посібник. Дніпро: ДДУВС.

- Recommendation № R** (2000). 21 Committee of Ministers to member states on freedom of professional activity of lawyers (2000). Retrieved from https://supreme.court.gov.ua/userfiles/R_2000_21_2000_10_25.pdf // Рекомендація № R (2000) 21 Комітету Міністрів державам-членам про свободу професійної діяльності адвокатів (2000). Retrieved from https://supreme.court.gov.ua/userfiles/R_2000_21_2000_10_25.pdf
- Standards for the independence of the legal profession (1990). Retrieved from <https://www.ibanet.org/MediaHandler?id=B19E5EEC-6E69-4F54-881C-32301FBAFDA1>
- Vilchik, T.B.** (2015). Systems of self-governing bodies of lawyers in the countries of the European Union: Italy, Germany, France. *Law and innovative society*, 2 (5), 38-45. Retrieved from <http://apir.org.ua/wp-content/uploads/2015/12/Vilchyk5.pdf> // **Вільчик, Т.Б.** (2015). Системи органів адвокатського самоврядування в країнах Європейського Союзу: Італія, Німеччина, Франція. *Право та інноваційне суспільство*, 2 (5), 38-45. Retrieved from <http://apir.org.ua/wp-content/uploads/2015/12/Vilchyk5.pdf>
- Vilchyk, T., Shcherbanyuk, O. & Wolk, K.** (2022). Models of the bar's institute organization in European Union and Central Asia: a comparative legal study. *Konstytutsiino-pravovi akademichni studii*, 1, 59-68.
- Vitiello, G.** (Ed.). What's new in forensic ethics (2003). *Giuridanella.it*. Retrieved from <https://www.giuridanella.it/2003/07/le-novita-in-materia-di-deontologia-forense/> // Le novità in materia di deontologia forense (2003). *Giuridanella.it*. Retrieved from <https://www.giuridanella.it/2003/07/le-novita-in-materia-di-deontologia-forense/>
- Zhukorska, Ya.M.** (2014). Legal regulation of a lawyer's activity in the European Union at the supranational level. *Law and society*, 5 (2), 3-6 // **Жукорська, Я.М.** (2014). Правове регулювання діяльності адвоката в Європейському Союзі на наднаціональному рівні. *Право і суспільство*, 5 (2), 3-6.